सर्व्वे हि मन्यते लोक आत्मानं बुद्धिमत्तरं। सर्व्वस्यात्मा बहुमतः सर्व्वात्मानं प्रशंसति।
सर्व्वस्य हि स्वका प्रज्ञा साधुवादे प्रतिष्ठिता। परबुद्धिञ्च निन्दन्ति स्वां प्रशंसन्ति चासकृत्।
कारणान्तरयोगेन योगे येषां समागतिः। अन्योन्येन च तुष्यन्ति बहुमन्यन्ति चासकृत्। ११०
तस्यैव तु मनुष्यस्य सा सा बुद्धिस्तदा तदा। कालयोगे विपर्य्यासं प्राप्यान्योन्यं विपद्यते।
विचित्रत्वात्तु चित्तानां मनुष्याणां विशेषतः। चित्तवैकल्यमासाद्य सा सा बुद्धिः प्रजायते।
यथा हि वैद्यः कुशलो ज्ञात्वा व्याधिं यथाविधि। भैषज्यं कुरुते योगात् प्रशमार्थमिति प्रभो।
एवं कार्य्यस्य योगार्थं बुद्धिं कुर्व्वन्ति मानवाः। प्रज्ञया हि स्वया युक्तास्ताञ्च निन्दन्ति मानवाः।
अन्यया यौवने मर्त्यो बुद्ध्या भवति मोहितः। मध्येऽन्यया जरायान्तु सोऽन्यां रोचयते मतिं। ११५
व्यसनं वा महाघोरं सम्वृद्धिञ्चापि तादृशीं। अवाप्य पुरुषो भोज कुरुते बुद्धिवैकृतिं।
एकस्मिन्नेव पुरुषे सा सा बुद्धिस्तदा तदा। भवत्यकृतकर्म्मत्वात् सा तस्यैव न रोचते।
निश्चित्य तु यथाप्रज्ञं यां मतिं साधु पश्यति। तया प्रकुरुते भावं सा तस्योद्योगकारिका।
सर्व्वो हि पुरुषो भोज साध्वेतदिति निश्चितः। कर्त्तुमारभते प्रीतो मारणादिषु कर्म्मसु।
सर्व्वे हि बुद्धिमाज्ञाय प्रज्ञाञ्चापि स्वकां नराः। चेष्टन्ते विविधाञ्चेष्टां हितमित्येव जानते। १२०
उपजाता व्यसनजा येयमद्य मतिर्म्मम। युवयोस्तां प्रवक्ष्यामि मम शोकविनाशिनीं।
प्रजापतिः प्रजाः सृष्ट्वा कर्म्म तासु विधाय च। वर्णे वर्णे समाधत्ते ह्येकैकं गुणभाग्गुणं।
ब्राह्मणे वेदमग्र्यन्तु क्षत्रिये तेज उत्तमं। दाक्ष्यं वैश्ये च शूद्रे च सर्व्ववर्णानुकूलता।
अदान्तो ब्राह्मणोऽसाधुर्निस्तेजाः क्षत्रियोऽधमः। अदक्षो निन्द्यते वैश्यः शूद्रश्च प्रतिकूलवान्।
सोऽस्मि जातः कुलश्रेष्ठे ब्राह्मणानां सुपूजिते। मन्दभाग्यतयास्येयं क्षत्रधर्म्ममनुष्ठितः। १२५
क्षत्रधर्म्मं विदित्वाऽहं यदि ब्राह्मण्यमाश्रितः। प्रकुर्य्यां सुमहत् कर्म्म न मे तत् साधुसम्मतं।
धारयंश्च धनुर्द्दिव्यं दिव्यान्यस्त्राणि चाहवे। पितरं निहतं दृष्ट्वा किं नु वक्ष्यामि संसदि।
सोऽहमद्य यथाकामं क्षत्रधर्म्ममुपास्य तं। गन्ताऽस्मि पदवीं राज्ञः पितुश्चापि महात्मनः।
अद्य स्वप्स्यन्ति पाञ्चाला विश्वस्ता जितकाशिनः। विमुक्तयुग्यकवचा हर्षेण च समन्विताः।
जयं मत्वात्मनश्चैव श्रान्ता व्यायामकर्षिताः। तेषां निशि प्रसुप्तानां सुप्तानां शिविरे स्वके। १३०
अवस्कन्दं करिष्यामि शिविरस्याद्य दुष्करं। तानवस्कन्द्य शिविरे प्रेतभूतान् विचेतसः।
सूदयिष्यामि विक्रम्य मघवानिव दानवान्। अद्य तान् सहितान् सर्व्वान् धृष्टद्युम्नपुरोगमान्।
सूदयिष्यामि विक्रम्य कक्षं दीप्तइवानलः। निहत्य चैव पाञ्चालान् शान्तिं लब्धाऽस्मि सत्तम।
पाञ्चालेषु भविष्यामि सूदयन्नद्य संयुगे। पिनाकपाणिः संक्रुद्धः स्वयं रुद्रः पशूंश्चिव।
अद्याहं सर्व्वपाञ्चालान्निहत्य च निकृत्य च। अर्द्दयिष्यामि संहृष्टो रणे पाण्डुसुतांस्तथा। १३५
अद्याहं सर्व्वपाञ्चालैः कृत्वा भूमिं शरीरिणीं। प्रहृत्यैकैकशस्तेषु भविष्याम्यनृणः पितुः।
दुर्य्योधनस्य कर्णस्य भीष्मसैन्धवयोरपि। गमयिष्यामि पाञ्चालान् पदवीमद्य दुर्गमां।